

Selim KORU¹

Araştırmacı, Dış Politika Çalışmaları

Jesper ÅKESSON

Misafir Araştırmacı

Türkiye'nin İngilizce Açığı

"Çocuklar Duymasın" adlı dizide, Selami arkadaşı Haluk'un evine telaşlı bir şekilde dalar. Girer girmez "Bittik biz abicim, bittik!" diye bağırmaya başlar. Şirketleri Amerikalılar tarafından satın alınmıştır. Sonra kendini kanepeye atar ve eliyle yüzünü kapatıp, "İngilizce yok, bilgisayar yok, ne yapsın elin Amerikalısı bizi" diye konuşmaya devam eder. Arkadaşı Haluk Selami'yi sakinleştirmeye çalışır ve birlikte nasıl bir İngilizceleri olduğunu öğrenmeye karar verirler.

Ertesi sabah Amerikalılar tarafından satın alınan yeni dekore edilmiş ofislerine giderler. Yeni ofis içlerinde umut uyandırır. Artık dolar üzerinden maaş alacaklarını düşünmek onlara cazip gelmiştir. Hatta Selami şarkı söyleyip etrafa hayali paralar saçmaya başlar. Ancak Haluk endişelidir. "Selami, Layt erkekliğe başlama hemen. Şarkı söyleyeceğine söyle bakalım, memnun oldum ne demekti?". Selami birkaç saniye düşündükten sonra karşılığı "How old are you?" der. "Olur mu canım" diye azarlar Haluk, "O nasılsınız demekti." İngilizce konusundaki eksiklikleri ortaya serilen iki arkadaş paniğe kapılır.

En sonunda yeni patron, kızıl saçlı Amerikalı gelir. Tercüman aracılığıyla yeni kuralları açıklar: Bundan böyle herkes sabah 8.15'te ofiste olacak. Herkes her gün en az dört müşteri ziyareti yapılacak. Ve iki ay içinde İngilizce öğrenemeyenler şirketten çıkarılacak. Selami ve Haluk bir ağızdan bağırlarlar: "Ana!"²

¹ <http://www.tepav.org.tr/en/ekibimiz/s/1209/Selim+Koru>

² Çocuklar Duymasın.

Hiçbir şey iletişim eksikliği kadar sıkıntılı değildir. İletişim ve dolayısıyla bilgi küresel ekonominin en temel unsurudur. Günümüzde İngilizce bilmek, bilgisayar kullanmak kadar temel bir gereklilik haline gelmiştir. Türkiye yukarıdaki senaryoda da gördüğümüz gibi bu konuda geride kalmıştır.

İngilizce Yeterlilik Endeksi'nde (İYE)³ Türkiye 44 ülkenin içerisinde 43. olmuş; Şili, Endonezya, Suudi Arabistan gibi ülkelerin gerisinde kalmıştır. 44. ülke ise Kazakistan'dır. Söz konusu çalışma Education First isimli dünyanın önde gelen özel eğitim şirketince yapılmıştır. İnternet üzerinden yürütülen anket bugüne kadar yürütülen en güvenilir gösterge çalışmadır.⁴ Bazı eksiklikleri olsa da, çalışma ülkeler arasındaki veri seti ölçebilmekte ve karşılaştırma yapmaya imkan sağlamaktadır. Türkiye'nin İngilizce yeterliliği bölgesel rolü ve dünyanın en büyük 16. ekonomisi olması göz önünde bulundurulduğunda şaşırtıcıdır.

Tablo 1: İngilizce Yeterlilik İndeksi, 2011

Ülke sıralaması	Online Test Sonuçları
Norveç (1.)	69,09
Almanya (8)	56,64
Polonya (10)	54,62
Güney Kore (13)	54,19
Fransa (17)	53,16
Meksika (18)	51,48
Çin (29)	47,62
Brezilya (31)	47,27
Türkiye (43)	37,66

Kaynak: Education First,
www.ef.com/epi

İngilizce, çağımızın ortak dili haline gelmiştir.

Ülkelerin İngilizce seviyeleri yabancı şirketlerin yurt dışına iş vermelerinde en önemli etkenlerden biridir. On yıl öncesinde sadece elit bürokratlardan ve işadamlarından uluslararası etkileşim içinde olması bekleniyordu. Ancak, bugün ortalama bir üniversite mezunu çalışanın uluslararası boyutta işleri sıkça olmakta. Yüksek düzeyde İngilizce bilmek sadece CV'lere yazılan bir ek özellik değil, modern ekonomilerin vazgeçilmez özelliklerinden biridir.

Türkiye'nin ekonomisi modernleşme sürecindedir. Türkiye küresel bilgi ekonomisinin bir parçası olmak istemektedir; ancak henüz gereken sıçramayı yapmamıştır. Bu yazı, İngilizce yeterliliğinin bilgi ekonomisinin bir sonucu değil, bir ön şartı olduğunu ve bu konuda bilinçli bir şekilde ilgili programların hazırlanması gerektiğini öne sürmektedir. Öncelikle Türkiye'nin İYE sıralamasında neden bu kadar aşağılarda yer aldığına bakılmalıdır.

³ <http://www.ef.com.tr/>

⁴ Ekler bölümüne bakınız.

İngilizce yeterliliği nedir? Nasıl elde edilir?

Küresel toplumla iletişim kurmanın yolu, İngilizceyi değişik ortamlarda kullanabilmektir. Yabancılarla telefonda görüşmek, yabancı iş arkadaşına e-posta yazmak, yurt dışındaki bir şirkete rahatça teklif sunabilmek İngilizce yeterliliğin birer göstergesidir. Kısaca bu çalışmada iyi İngilizce, yazılı ve sözlü medya yoluyla kendinden emin ve etkili iletişim kurabilmek şeklinde tanımlanmıştır.

Bu düzeyde İngilizce becerilerinin nasıl elde edildiği sorusunu cevaplamak daha zordur. İngilizce yeterliliğini belirleyen birçok etken vardır. Ülkelerin küreselleşme seviyeleri, İnternet erişimi, ekonomik gelişmişlik ve ticaret düzeyi oldukça önemli etkenlerdir. Türkiye örneğinde dilsel unsurlar da göz ardı edilmemelidir. Nitekim İngilizce Hint-Avrupa dil ailesine, Türkçe ise Altay dil ailesine aittir. Ancak en büyük etken muhtemelen devletin sunduğu eğitimin kalitesi, uzunluğu ve eğitime yaptığı yatırımdır.

Türkiye'de İngilizce seviyesinin düşük olması daha geniş bir eğitim sorununun bir parçasıdır. Ekonomik göstergelere bakıldığında, Türkiye'nin İYE'de 43. sırada olması şaşırtıcıdır. Türkiye'ye benzer veya daha düşük milli gelir ve ihracat düzeyine sahip pek çok ülke endekste Türkiye'den daha yüksek sıralarda yer almaktadır. Eğitim harcamalardaki fark bu konuda özellikle dikkat çekmektedir. ABD'ye yakınlığından faydalanan Meksika hariç, İYE'de ilk 25 sırada olan ülkelerin 6 ve 15 yaş arasındaki çocuklara yönelik eğitim kurumlarına yaptığı yatırım öğrenci başına en az 32.000 dolar civarındadır. Türkiye ise bu gruptaki öğrenci başına sadece 12.708 dolar harcamaktadır.⁵ Bu genelde Türkiye'de öğretmenlere daha az fırsat ve gelir sunulduğuna, ders kitaplarının daha kötü olduğuna (İngilizce ders kitapları artık Türkiye'de yazılıp üretiliyor⁶) ve çok az ders dışı aktivite uygulandığına işaret etmektedir.⁷

Türkiye'deki en büyük eksikliklerden biri olarak İngilizce eğitime başlangıç yaşı görülmektedir. Endekste yüksek ve orta sıralarda yer alan ülkelerde genellikle İngilizce eğitimi çocukların eğitim hayatlarının başında başlanmaktadır. Çocuklarda böylece yabancı dilin temeli oluşur ve ileriki yaşlarında bu temel üzerine daha verimli bir şekilde ilerleyebilirler. Türkiye'de İngilizce eğitimi 4. sınıfta, sınıf öğretmenleri gibi konuda uzman olmayan öğretmenler tarafından verilmeye başlanmaktadır. Lise giriş sınavlarında ise İngilizce en temel haliyle sorulmaktadır.

Eğitim sisteminde İngilizce programının ağırlığı zamanla azalmıştır. Beşinci ve altıncı sınıf arası görülen hazırlık yılı 1990'lı yıllarda sekizinci ve dokuzuncu sınıf arasında olmak üzere ertelenmiştir. 2005'te ise hazırlık sınıfları tamamen kaldırılmıştır. Artık sadece bazı üniversitelerin belirli bölümlerinde okuyacak öğrenciler bir yıl yoğun İngilizce eğitimi görme hakkına sahiptir. Ancak üniversite çağındaki öğrenciler en azından 18 yaşına

⁵ Education at a Glance – OECD göstergeleri
http://www.oecd.org/document/0,3746,en_2649_201185_46462759_1_1_1_1,00.html

⁶ <http://www.eab.org.tr/eab/oc/eatconf/pdfkitap/pdf/271.pdf>

⁷ İngilizce yeterliliğin daha detaylı göstergeleri için Ekler bölümüne bakınız.

gelmektedir ve en çalışkanları bile muhtemelen dilin temelini tekrar etme ihtiyacı duymamaktadır.

Nitekim Türkiye'nin eğitim açığından belki de en ağır darbeyi alan İngilizcedir. Sonuç olarak devletin eğitim sistemi üzerinden iyi düzeyde İngilizce eğitimi almak neredeyse imkânsızdır. Bu halde görev özel okullar ve öğretmenlere düşer ki, halkın büyük bir kesimi bunları temin edecek maddi imkanlara sahip değildir.

İngilizcenin Türkiye'nin ekonomik büyümesindeki rolü

İngilizce seviyesinin ekonomik kalkınmaya olan etkisi tartışmasında nedensellik ve korelasyon ikilemi gündemdedir: Bir ülkenin İngilizce öğrenmesi için zenginleşebilmesi mi gerekir, yoksa refah seviyesini yükseltmek için mi İngilizce öğrenmeye ihtiyaç vardır? Bilimde ilerlemek için ilk önce belli eğitim aldıktan sonra dünya kaynaklarına erişmek için mi İngilizce öğrenilir, yoksa sadece İngilizce bilip dünya kaynaklarına erişerek mi bilimde ilerlenebilir?

Genel hissiyat bazen "Türkiye'deki insanlar Avrupa'daki refah seviyesine geldiklerinde İngilizce öğreneceklerdir" yönünde olabiliyor. Buradaki varsayım İngilizce yeterliliğinin kalkınma ile bir bağının olmadığıdır. Neticede, düşük İngilizce yeterliliği Türkiye'nin dünyanın en hızlı büyüyen ikinci ekonomisi olmasında engel olmamıştır. Ancak bu düşünce Türkiye'nin ekonomik kalkınma yörüngesini göz ardı etmektedir. Nedensellik ve korelasyon ikilemini tam olarak cevaplayabilmek için sadece Türkiye'nin bugün nerede olduğuna değil, nereye doğru gittiğine bakmak gerekir.

Türkiye ekonomik kalkınma serüveninde kritik bir aşamdadır. 1980'li ve 2000'li yılların finansal reformları sayesinde ülke bugünkü ihracat gücüne sahip olmuştur. Ekonomistler şimdi Türkiye'nin "ikinci nesil reformlara" ihtiyacı olduğunu tartışmaktadırlar. İkinci nesil reformlar, büyümek için eğitim, vergi, şehir planlama ve hukuk sistemlerinin yeniden tasarlanması gerektiğinin altını çizmektedir. Böylece Türkiye'nin tekstil üretimi gibi orta teknoloji aktivitelere, robot veya ilaç yapımı, AR-GE çalışmaları gibi ileri teknoloji üretime geçmesi öngörülmektedir. Yüksek İngilizce yeterliliği ise ekonomik gelişmenin bu ikinci seviyesinin olmazsa olmazıdır.

Türkiye'de işgücünün İngilizce seviyesinin yükselmesi, ekonomik reforma ve komşu ülkelere uyum sağlama becerisinin artması demektir. Yenilikçilik ve yüksek teknoloji üretimi dünyayla entegre olmayı gerektirir. Günümüzde, özellikle de komşu ülkeden Türkiye'ye gelen yabancı işgücü ekonomiye katkıda bulunmak için önce Türkçe öğrenmek zorunda kalmaktadır. İngilizcenin iş ortamlarında daha yaygın olması, Türkiye'nin Bosna, Suriye, İran gibi komşularından nitelikli işgücü, yani beyin göçü, almasına büyük katkısı sağlayacaktır. İngilizce yeterliliğinde sağlanacak atılım "ikinci nesil reformları" da daha etkili hale getirebilir. Türk girişimciler uluslararası platformdaki işler konusunda isteklidir. Uluslararası nitelikte bir girişim yapan bir Türk yazılımcı düşünün. Türkiye'deki patent güvenceleri ne kadar güçlü olursa olsun, İngilizcede etkili iletişim kuramayan girişimcilerin başarılı olacağını düşünmek güçtür. Yani İngilizce yeterliliği kalkınmanın ödülleri değil, önemli basamaklarından biridir.

Başarılı bir kalkınma performansı sergileyen ülkelerin birçoğu İngilizcenin önemini farkındadırlar. İYE sıralamalarına baktığımızda "BRIC" olarak adlandırılan, Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin'in, 29 ila 32 arasında arka arkaya yer aldığını görüyoruz. Yüksek nüfuslarına ve demografik problemlerine rağmen, bu ülkelerin endeks puanları Türkiye'den yüksektir. Nitekim bu ülkeler İngilizce eğitimini kalkınma stratejilerinin bir parçası olarak görmektedirler. Çin özellikle uzun vadeli programı çerçevesinde İngilizce öğretmenlerine önem vermektedir. Deng Şiaoping Çin'in bugünkü başarısını sağlayan ekonomik temeli atarken, İngilizce eğitiminin üzerinde özellikle durmuştur.⁸ Şiaoping, Çin'in uluslararası bilgi bankalarına erişim sağlayarak Batı'yla açığı kapatmasının tek yolunun İngilizce yeterliliğini artırmak olduğunu söylemiştir. Çin, bugün dünyanın en hızlı büyüyen ekonomisidir ve İYE'de eski İngiliz sömürgesi olan rakibi Hindistan'dan daha ileride gözükmektedir.

Öneriler

Türkiye'deki İngilizce açığının kökenleri, kuşkusuz eğitim sistemine dayanmaktadır. Bir ülkenin eğitim sistemi, gençlere matematik, edebiyat, tarih ve fen gibi temel bilimleri öğretmekle yükümlüdür. Burada Türkiye'nin henüz fark etmediği, Çin ve Polonya gibi diğer kalkınan ülkelerin ise dikkate aldığı unsur, İngilizce bilgisinin temel bilgiler arasında yer aldığıdır. İngilizce, çağımızın tek küresel dilidir. Bu değişene kadar İngilizce bilgisi bir lüks değil, ihtiyaçtır.

Uzun vadede, Türkiye'nin ekonomik büyümesi için eğitim sistemi, İngilizce eğitimi de dahil olmak üzere iyileştirilmelidir. Ancak İngilizce açığı sorunu sadece uzun vadeli çözümlere bırakılamayacak kadar önemlidir. Türkiye hızla büyümekte ve ileri teknoloji üreten bir ülke haline gelmelidir. İzleyen bölümde, önümüzdeki on yıl içerisinde bu konuda nasıl mesafe alınabileceğine dair bazı öneriler sunulmaktadır.

Bu çalışmada sunulan öneriler iki aşamadan oluşmaktadır. Birincisi, ilkokullarda İngilizce eğitiminin geliştirilmesidir. İngilizce eğitimi kaliteli olmalı ve eğitime küçük yaşlardan itibaren başlanmalıdır. Özellikle dil eğitiminin başarısında büyük önem taşıyan temel prensipler erken yaşlarda öğretilmeye başlanmalıdır. İkinci olarak ise; devletin mevcut işgücüne yönelik İngilizce eğitim kursları başlatmasını ve bu eğitimi sübvansetmesini öneriyoruz. Bu tür mesleki dil eğitimi kursları, hemşire, bürokrat ve avukat gibi meslek gruplarının yurtdışındaki meslektaşlarıyla iletişimi güçlendirmelerine ve küresel bilgi ağına dahil olmalarına yardımcı olacaktır.

⁸ Guangwei Hu, English Language Education in China: Policies, Progress and Problems, 2004, <http://www.springerlink.com/content/r6hj7x514v865094/fulltext.pdf>

İlkokulda İngilizce eğitimini geliştirmeye dair kısa vadeli öneriler

- Ana dili İngilizce olan öğretmenlerin yurt dışından getirilmesi en etkili kısa vadeli çözümlerden biridir. Devlet, İngiliz ve Amerikan Üniversiteleri ile koordinasyon sağlayacak bir şemsiye organizasyon kurabilir. Bu organizasyon anadili İngilizce olan ve uluslararası deneyim kazanmak isteyen kalifiye öğrencilerin Türkiye'deki okullara atanmasını sağlayabilir. Özel vize işlemleri ve iş kontratlarıyla süreci kolaylaştırabilir.

Benzer bir sistem Güney Kore tarafından da uygulanmış, Amerikan üniversitelerinden anadili İngilizce olan öğrenciler getirilmiştir.⁹ Mesela, ABD'deki Wisconsin Üniversitesi, Kore'nin nüfusu en yüksek ili olan Gyeonggi'nin eğitim müdürlüğü ile iletişim içerisindedir. Wisconsin Üniversitesi'ndeki yüksek nitelikli öğrenciler böylece Gyeonggi ilinde öğretmen olmak için başvuru yapabilmekteler.¹⁰ Kore'nin henüz yeni kalkınmış bir ülke olduğunu ve Anglofon dünyadan dilsel uzaklığını göz önünde bulundurduğumuzda, ülkenin İYE'de 13. sırada olması büyük bir başarıdır. Benzer bir sistem Türkiye'de de uygulanabilir. Türkiye'nin taşra kesimi sosyal bilimler okuyan yabancı öğrenciler için gittikçe çekici hale gelmektedir. Bu bölgenin siyasi ve sosyal dinamiklerinden bu şekilde faydalanılabilir.

- İngilizce öğretimi ilköğretim 1. sınıftan itibaren ve sadece İngilizce öğretmenleri tarafından verilmelidir. Çalışmalara göre çocukların yabancı dili en iyi öğrendikleri zamanlar 8 ila 12 yaşları arasındadır. Yabancı dilin daha erken dönemlerde öğrenilmeye başlanması çocukların kulaklarını dile alıştıırır.¹¹ Okul öncesi yabancı dil kursları bu nedenle vardır. Türkiye bu gibi programları uzun vadeli hedefi olarak belirleyebilir. Kısa vadede odaklanması gerekense, İngilizce derslerinin ilkokulun başlangıcında ve İngilizce öğretmenleri tarafından verilmesidir.
- Türkiye'deki İngilizce öğretmenleri eğitim amaçlı yurt dışına gönderilmelidir. Türkiye yurtdışında yüksek eğitimi halihazırda desteklemektedir. Ancak Türkiye'nin bir nevi dünya ile bağını sağlayacak İngilizce öğretmenleri için ayrı bir program tasarlanmalıdır. Yeni mezun olmuş öğretmenler yurtdışındaki meslektaşlarıyla deneyim kazanmaları için desteklenebilir. Böylece, öğretmenlerin deneyim edinmesine ek olarak, dünyadaki pedagoji tartışmasını daha yakından takip etmeleri sağlanabilir. Programın geniş çaplı olarak yapılması ve mümkün olduğunca çok öğretmenin yurt dışına gönderilmesi önemlidir.

---

⁹ <http://immigration.go.kr/>

¹⁰ [Teachers to Gyeonggi-do](#) programı

¹¹ [EF İYE raporu](#)

Meslek sahipleri için İngilizce eğitimi

- Kariyer sahibi yetişkinlere yönelik İngilizce eğitimi kısa vadede Türkiye'nin bazı eksikliklerini kapatabilir. Bürokratlar, doktorlar ve diğer sektör çalışanları mesleki İngilizce eğitiminden yararlanabilirler. Bunun uluslararası konferanslara katılımlarına, akademik makale okumalarına ve dış haberleri takip etmelerine büyük katkısı olacaktır.

Bu proje için AB'den fon almak mümkün olabilir. Örneğin Polonya kariyer sahibi vatandaşları için Avrupa Beşeri Sermaye Programı'ndan fon elde etmektedir¹². Türkiye de AB fonu ile veya kendi imkanlarıyla beyaz yaka işgücünün İngilizce eğitimini sübvansedebilir. Birçok ülkede, özel şirketlere bu eğitimi veren ayrı bir sektör bile oluşmuştur. Türkiye de nitelikli şirketlerin verdiği eğitimin örneğin yarı maliyetini karşılayabilir. Bu beyaz yakalı işgücünün küresel rekabet gücünü arttıracaktır.

---

¹² [Polonya Beşeri Sermaye Operasyon Programı](#)

Ekler

İngilizce yeterliliğini ölçmek: EF İYE

İngilizce yeterliliğini ölçmek oldukça zordur. TOEFL (Test of English as a Foreign Language) Sınavı, hazırlayanların sınavın yeterlilik ölçüm yöntemi olarak kullanılmaması gerektiğini söyleseler de, en geçerli ölçüm yöntemi olarak kabul ediliyordu.¹³ Geçen sene, dünyadaki en büyük özel İngilizce eğitim şirketi olan Education First (EF,) ülkelerin İngilizce yeterlilik seviyelerinin karşılaştıran bir çalışma yayımladı. İngilizce Yeterlilik Endeksi (İYE) adlı çalışma, birçok kıtayı kapsayan geniş bir alanı içermektedir.

İYE'nin eski İngilizce gelişmişlik endekslerinden en büyük farkı "modern" İngilizce tanımını kullanması, İngilizceyi uluslararası iletişim dili olarak kabul etmesidir. EF'in Endeksi, 44 ülkeden 2 milyon yetişkinin İngilizce hâkimiyetini ölçen bir test ile ortaya çıkarılmıştır.

Ancak İYE'nin sınırlarını da göz önünde bulundurmak gerekir. The Economist dergisi, insanların çalışmaya internette bedava bir test üzerinden katıldıklarını, bunun da katılımcıların internet erişimine sahip olduklarını ve hali hazırda belirli düzeyde İngilizce öğrenmiş ve seviyelerini ölçebilecek düzeyde olduklarını gösterdiğini öne sürmüştür. Dergi aynı zamanda katılımcıların muhtemelen genç ve şehirli olduklarına dikkat çekmektedir.¹⁴ Nitekim çalışma internet bağlantı oranlarına, şehirleşme oranlarına ve yaş etkenlerine duyarlı değildir. Mesela yüzde 90,3'ü internet erişimine sahip olan İsveç halkı çalışmada yüzde 36,8'i internet'e erişebilen Türk halkından daha iyi temsil edilmektedir.¹⁵ Ancak, bu sınırlılıklar önemli olsa da, İYE en etkili uluslararası İngilizce yeterliliği karşılaştırmasıdır ve bu çalışmada ölçek olarak kullanılmıştır.

İngilizce yeterliliğini belirleyen faktörler

Ülkeler arasındaki İngilizce seviye farkının sayısız sebebi vardır. Çalışmada bu etmenlerden en önemlileri olan eğitim seviyesi, dil ailesi, ekonomik göstergeler ve küreselleşme seviyesi ele alınmıştır. Bu değişkenlere bakıldığında, İngilizce yeterliliğinin muğlak tanımını göz önünde bulundurmak gerekir. Bahsi geçen etkenleri veriye dökmek zordur ve belirli bir ölçüm yöntemi olmadığı için uygulanan politikaların ne kadar etkili olduğunu ölçmek mümkün değildir. Sonuç olarak; nedensellik ve korelasyon ayırımını yapmak güçtür. İngilizce seviyesi iyi ve zengin bir ülke, refah düzeyini artırdıktan sonra İngilizce yeterliliğinde aşama kaydetmiş olabilir. Buna karşılık, ülke yükselen İngilizce seviyesi sayesinde zenginleşmiş de olabilir.

---

¹³ <http://www.ets.org/toefl>

¹⁴ <http://www.economist.com/blogs/johnson/2011/04/english%20>

¹⁵ http://data.worldbank.org/indicator/IT.NET.USER.P2?order=wbapi_data_value_2009+wbapi_data_value+wbapi_data_value-last&sort=desc

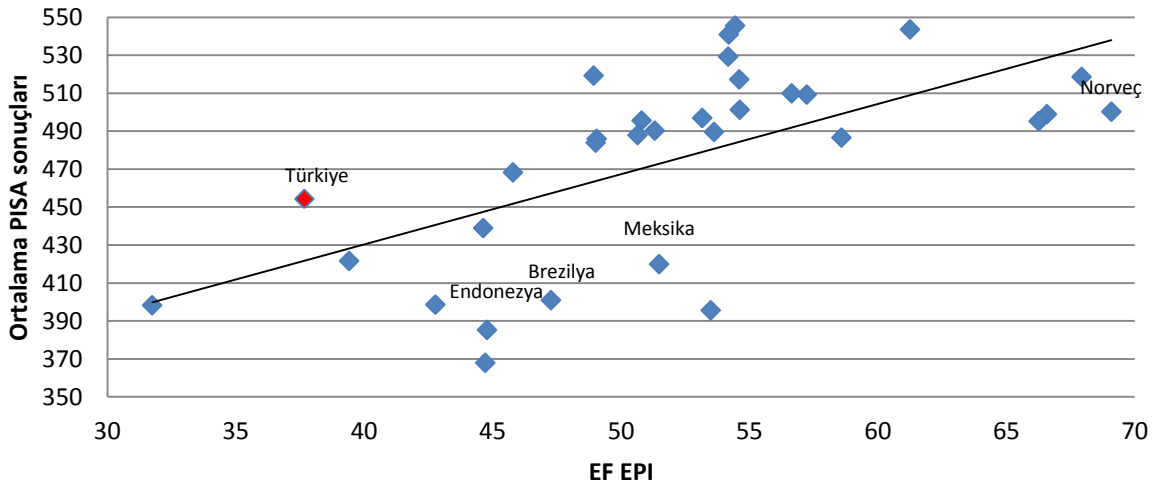
Genel okul performansı

Okul çoğu çocuğun İngilizce öğrenmeye başladığı ilk yerdir. Bu çevrenin kalitesi büyük öneme sahiptir İngilizce eğitiminin de belirleyicilerindedir. Genel okul performansını ölçen en önemli gösterge, OECD'nin Uluslararası Öğrencileri Değerlendirme Programı'dır (PISA)¹⁶ PISA, öğrencileri matematik, okuma kabiliyeti ve fen bilimlerindeki performanslarına göre sıralamaktadır. PISA'nın eğitim sisteminin etkinliği konusundaki değerlendirmeleri eğitimin genel kalitesinin bir göstergesidir.

Aşağıdaki şekilde, ortalama okul performansı ile İngilizce yeterliliği arasında pozitif korelasyon olduğu görülmektedir. Bazı ülkeler matematik, okuma kabiliyeti ve fen bilimlerinde İngilizceden daha iyi performans göstermişlerdir. Bunlardan en dikkat çekici olanları İsviçre, Almanya ve Macaristan'dır. Norveç, İsveç, Danimarka ve Avusturya'da ise İngilizce performansı, matematik, fen ve okuma kabiliyetinden daha iyidir.

Türkiye'deki İngilizce performansı genel eğitim performansından düşüktür. Yani, Türkiye'deki geleneksel temel eğitim, İngilizce eğitiminden daha etkilidir. Türkiye'nin ortalama PISA puanı 454'tür. Türkiye'den daha düşük puana sahip olan Endonezya (385,) Meksika (420) ve Brezilya (401) gibi birçok ülke İngilizce yeterliliğinde Türkiye'nin önünde yer almaktadır. Burada iki farklı senaryo gerçekleşmiş olabilir: Ya Türkiye İngilizce eğitimine diğer ülkeler kadar önem vermemektedir, ya da vakit ve enerjisini verimli harcamamaktadır.

Şekil 1: EF İYE, 2011 ve ortalama PISA sonuçları: 2009

Kaynak: EF, OECD

¹⁶ <http://www.pisa.oecd.org/>

Eğitim harcamaları

Ülkelerin eğitime harcadıkları miktar İngilizce yeterlilik seviyelerini etkilemektedir. Söz konusu harcamalar okul masrafları, öğretmen maaşları, okul malzemeleri, ulaşım ve diğer giderler gibi kalemleri kapsamaktadır.

Görünen o ki, eğitime harcanan paranın yüksek olması, yüksek düzeyde İngilizce yeterliliği için önkoşuludur. En iyi İngilizce seviyesine sahip dört ülke (Norveç, Hollanda, İsviçre ve Danimarka) 6 ila 15 yaşındaki öğrencilerin eğitim aldığı kurumlar için öğrenci başına 80.000 dolar harcamaktadırlar. Tabii, eğitime yapılan harcamaların yüksek olması tek başına İngilizce yeterlilik düzeyinin yüksek olmasını sağlamamaktadır. İsviçre, öğrenci başına 104.352 dolar ile eğitime en çok harcama yapan ülkedir, ancak İYE sıralamasında 11'incidir. Eğitime 39.964 dolar harcayan Polonya ise bu sıralamada 10'uncudur. Öyleyse, İngilizce yeterliliği konusunda diğerleriyle aynı seviyeye gelmek için bazı ülkelerin daha çok harcama yapması gerekmektedir. Ancak, eğitime yüksek düzeyde harcama yapmadan İYE'de yüksek bir düzeye ulaşmak mümkün değildir.

Eğitim harcamalarının azlığı Türkiye'deki İngilizce yeterlilik seviyesini sınırlayan bir faktördür. Türkiye 6-15 yaş arası öğrencileri için çocuk başına 12.708 dolarlık bütçe ayırırken, bu miktar Tayland'da 46.331 dolar, Meksika'da 21.175 dolardır. Türkiye'yle ortalama benzer bir gayri safi yurtiçi hasılaya sahip olan Polonya'da ise bu miktar 39.964 dolardır.¹⁷ Bu konuda gerçek verilere ulaşmak zordur, ancak İngilizceye harcanan bütçenin azlığı muhtemelen öğretmen maaşlarının düşüklüğünden ve öğrenim malzemelerinin kalitesizliğinden kaynaklanmaktadır. Devlet okullarında az fon sağlanması, bu sektörde daha az rekabet olduğu dolayısıyla da gelişmenin de daha yavaş olduğu anlamına gelebilir. Buna karşın mesela, Finlandiya'da öğretmen olmak çok zordur ve öğretmenler iyi para kazanan meslek gruplarından. Türkiye'de ise öğretmenlik puanları nispeten düşüktür ve öğretmen maaşları en parlak öğrencilere cazip gelmemektedir. Özellikle İngilizce ve matematik öğretmenleri ek gelir edinmek için özel ders vermektedirler.

Ancak sorunun sadece harcamaları arttırarak çözülmeyeceğini unutmamak gerekir. Gelişmiş ülkelerin eğitime yaptığı harcamaların yüksek olması sadece kişi başına düşen gayri safi yurtiçi hâsılanın yüksek olmasından kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca bazı ülkelerin harcamalarının verimsiz olması harcama rakamlarının belirleyiciliğini azaltabilir.

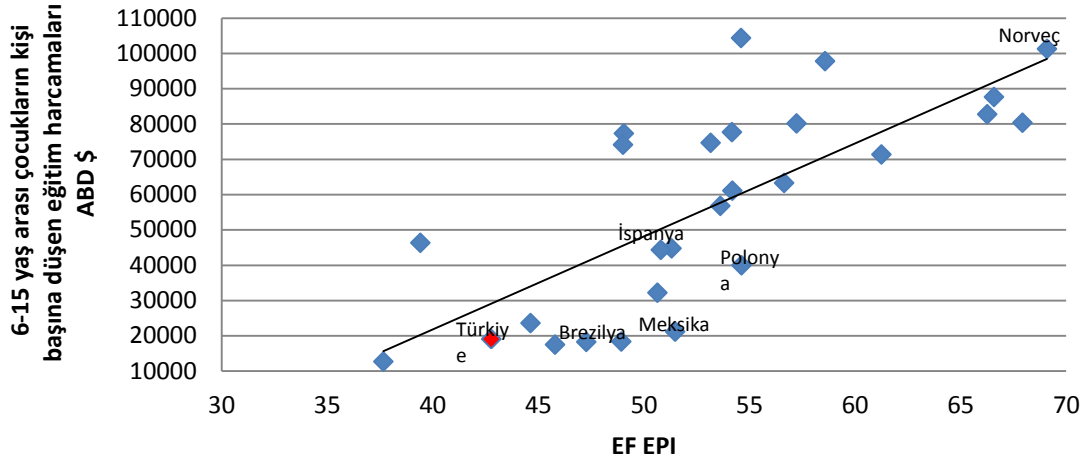
Zamanlama da önemli bir faktördür. İngilizce eğitimine yüksek harcama yapan bazı ülkelerde harcamaların etkisinin görülmesi için henüz erken olabilir. Eğitime yapılan yatırımların sonuç vermesi yıllar alabilir.¹⁸ Bu durum İspanya örneğiyle açıklanabilir. İspanya'nın İngilizce yeterliliği harcamalarına oranla düşüktür; ancak eğitimle ilgili reformlar yakın geçmişte gerçekleştirilmiştir. Polonya ise, eğitim reformunu 1990'lı yılların sonlarında yapmıştır ve PISA sonuçlarında son yıllarda önemli ölçüde artış gösteren bir

¹⁷ http://www.oecd.org/document/0,3746,en_2649_201185_46462759_1_1_1_1,00.html

¹⁸ http://www.ef.com.tr/sitecore/_/_/~/media/efcom/epi/pdf/EF-EPI-2011.pdf

ülkedir¹⁹. Geçmişe dair İngilizce yeterlilik verilerimiz olmamasına rağmen, Polonyalı gençlerin İngilizce seviyesinin de yükselmiş olduğunu tahmin edebiliriz.

Şekil 2: EP İYE, 2011 ve 6-15 yaş grubu için öğrenci başına toplam eğitim harcamaları, 2009 (ABD doları)

Kaynak: EF, OECD

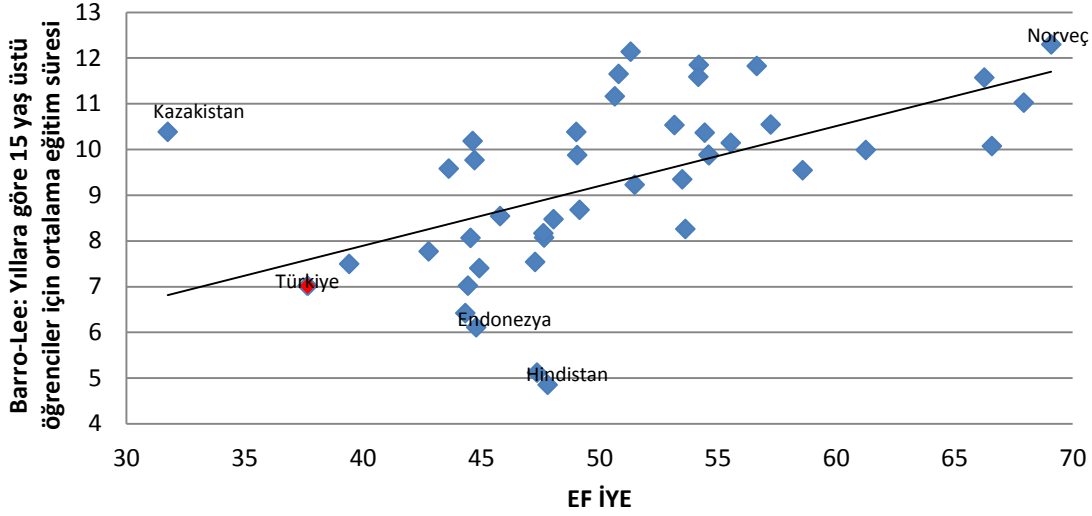
Eğitim süresi

Kişilerin eğitim süresi de İngilizce yeterliliğini etkilemektedir. Kişinin İngilizce öğreniminde geçirdiği süre arttıkça yeterlilik düzeyi de artacaktır. Ancak İYE'deki ülkelerin tamamı için eğitimin süresine ilişkin yeterli veri mevcut değildir. Yine de, mevcut veriler ışığında eğitim süresinin önemli bir etken olduğu görülmektedir. İYE'de 43. sırada olan Türkiye'de ortalama eğitim süresi 7 yıl iken birinci sıradaki Norveç'te 12 yıldır²⁰.

¹⁹ http://siteresources.worldbank.org/INTECALEA/Resources/ECA_KB34_Education_Reform_in_Poland.pdf

²⁰ <http://databank.worldbank.org/ddp/home.do>

Şekil 3: EF İYE, 2011 ve Barro-Lee: Ortalama eğitim süresi, 15 yaş ve üzeri, toplam, 2010

Kaynak: EF, Dünya Bankası

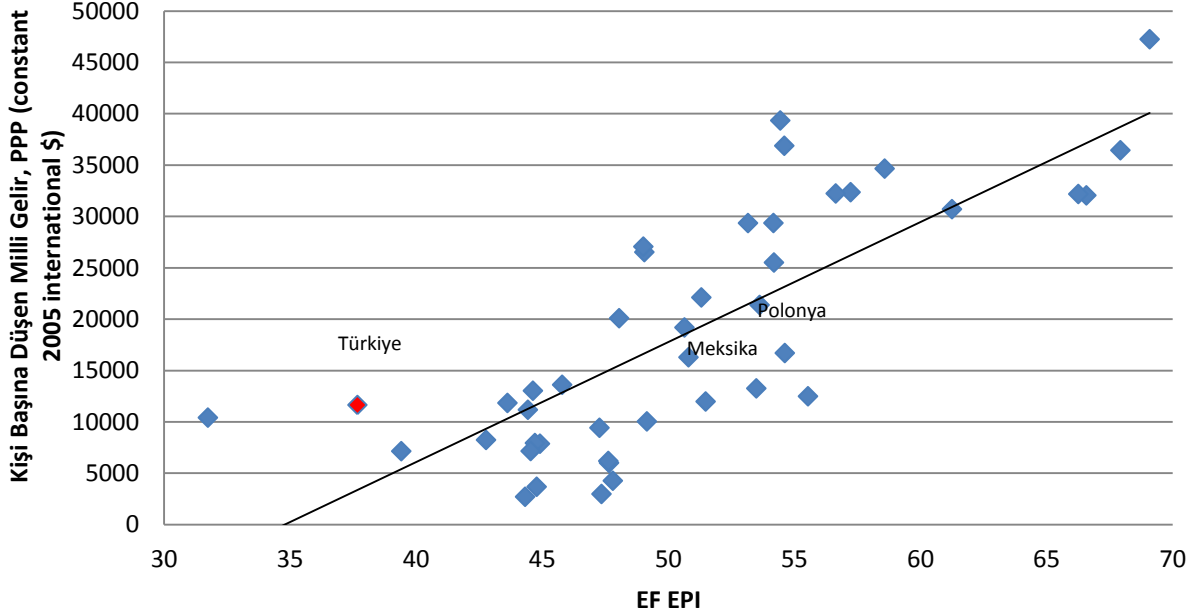
Kişi başı milli gelir

Kişi başı gelir İngilizce yeterliliği ile bir ölçüde bağlantılıdır. Bekleneceği üzere, zengin ülkeler İngilizce yeterliliği konusunda daha iyi performans sergilemekte, İsveç ve Norveç gibi hem zengin hem de küçük ülkeler ise bir adım daha öne çıkmaktadır. İYE sıralamasında alt sıralarındaki daha yoksul ülkelere inildikçe milli gelirin belirleyiciliği azalmaktadır. Örneğin, Panama'nın milli geliri Vietnam'ın milli gelirin yaklaşık üç katı iken bu ülkeler İYE listesinde 39 ve 40'inci sıralarda arka araya yer almaktadır.²¹

Benzer şekilde, Türkiye, Malezya ve Arjantin gibi daha düşük milli gelire sahip pek çok ülkeden daha düşük bir İYE puanına sahiptir. Meksika ve Polonya gibi milli geliri Türkiye'ye yakın olan ülkelerin yüksek sıralarda olduğu (sırasıyla 11'inci ve 18'inci) da göz önüne alındığında, milli gelirin Türkiye'nin İngilizce yeterliliğini sınırlandıran bir faktör olmadığı rahatlıkla söylenebilir.

²¹ <http://databank.worldbank.org/ddp/home.do>

Şekil 4: EF İYE: 2011 ve satın alma gücü paritesine göre kişi başına düşen milli gelir (sabit 2005 \$ fiyatlarıyla): 2009

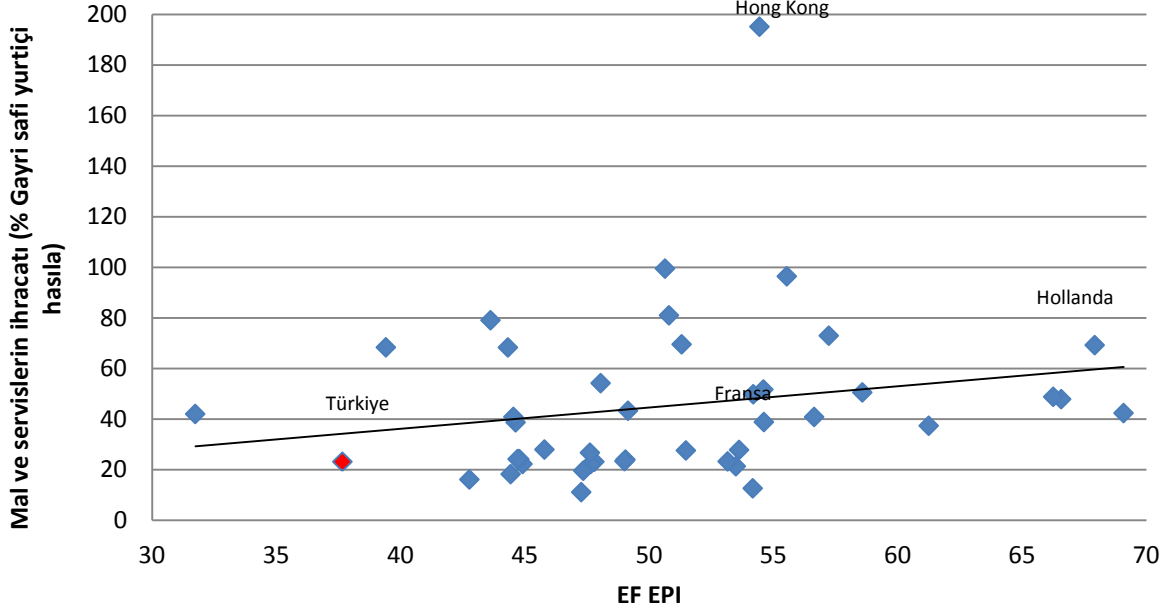
Kaynak: EF, Dünya Bankası

İhracat

Ekonominin ihracata dayalı olması İngilizce yeterliliğini olumlu etkileyebilir. İngilizce konusunda yeterli bireylerin ihracat temelli bir ekonomide iş bulma konusunda büyük avantaj sağlayacağı düşünüldüğünde ihracat hacminin yüksek olması İngilizce öğrenmek için bir saik yaratabilir. Ayrıca, dış ticaret bireylerin İngilizce ile daha fazla haşır neşir olmasını sağlayacaktır.

Aşağıdaki grafik İngilizce yeterliliği ile ihracatın milli gelire oranı arasında güçlü bir korelasyon olmadığını göstermektedir. Bunun nedeni, ihracat yapılan ülkelerde İngilizcenin tek ve gerekli iletişim aracı olmadığı durumlarda ihracat hacminin yüksek olması ile İngilizce yeterliliği arasında bir ilişki olmaması olabilir.

Şekil 5: EF İYE: 2011, mal ve hizmet ihracatı (milli gelire oran, %): 2009

Kaynak: EF, Dünya Bankası

Macaristan, Slovakya ve Çek Cumhuriyeti ihracatın milli gelire oranının yüksek, İngilizce yeterliliğininse düşük olduğu ülkelerdir. Ancak, bu ülkelerin en önemli ihracat ortakları ile ticaret için İngilizce bilmek önkoşul değildir²².

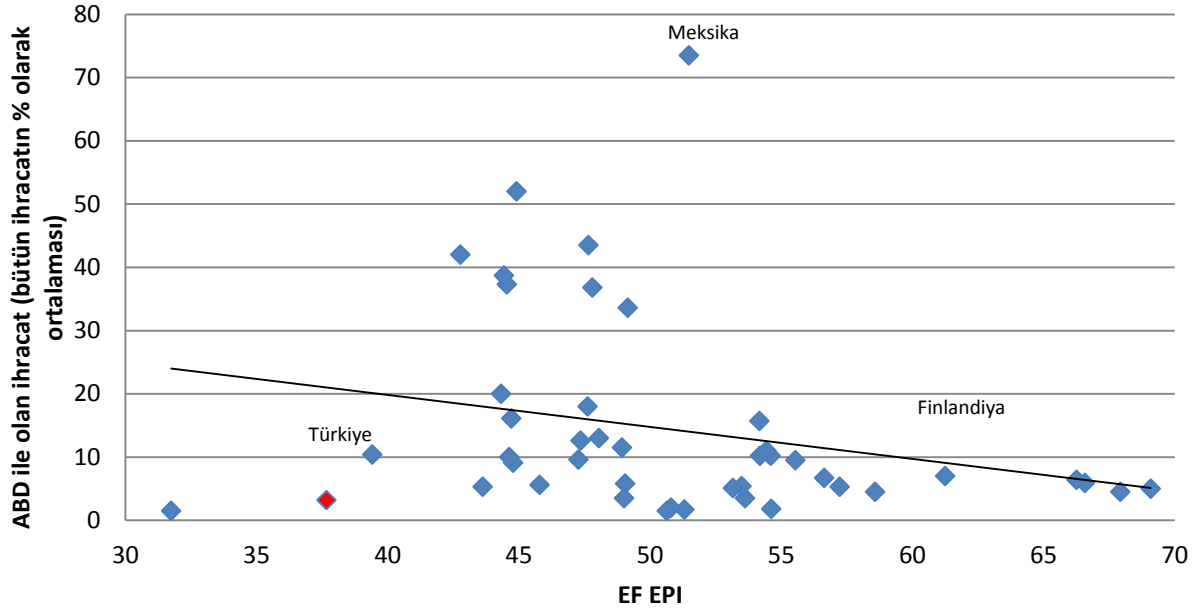
Bu bağlamda, ülkenin ihracatının ne kadarının ABD ile olduğu incelendiğinde ilginç sonuçlar elde edilmektedir. ABD gibi İngilizce konuşulan bir ülke ile yapılan ticaretin İngilizce yeterliliğine en fazla katkı yapması beklenirken, öte yandan İngilizce yeterliliğinin yüksek olması da uzun vadede ABD'ye yapılan ihracatın artmasını sağlayabilecektir.

Aşağıdaki grafik, toplam ihracat içerisinde ABD'nin payı ile İngilizce yeterliliği arasında olumlu bir ilişki olmadığını göstermektedir. Eğim çizgisi ise negatiftir. Bu sonuç ışığında, bir ülkenin ABD'ye ihracatının toplam ihracatları içerisinde büyük yer tutmasının İngilizce yeterliliğinden ziyade ihracat sepetindeki ürünler ve coğrafi yakınlık (örneğin, Meksika'nın toplam ihracatının % 73,5'i ABD'yedir) gibi diğer etmenlerle ilişkili olduğu söylenebilir.

Öte yandan, İngilizce yeterliliği analizi ABD'ye yapılan ihracatın oranı ile sınırlandırılmamalıdır. Türkiye, Amerikan piyasasında rağbet gören ürünlerin üretimini artırsaydı, İngilizce yeterliliğinin yüksek olması bu girişimin başarı ihtimalini şüphesiz artırırdı.

²² <http://comtrade.un.org/db/>

Şekil 6: EF İYE: 2011, ABD'ye ihracatın toplam ihracata oranı: 2009

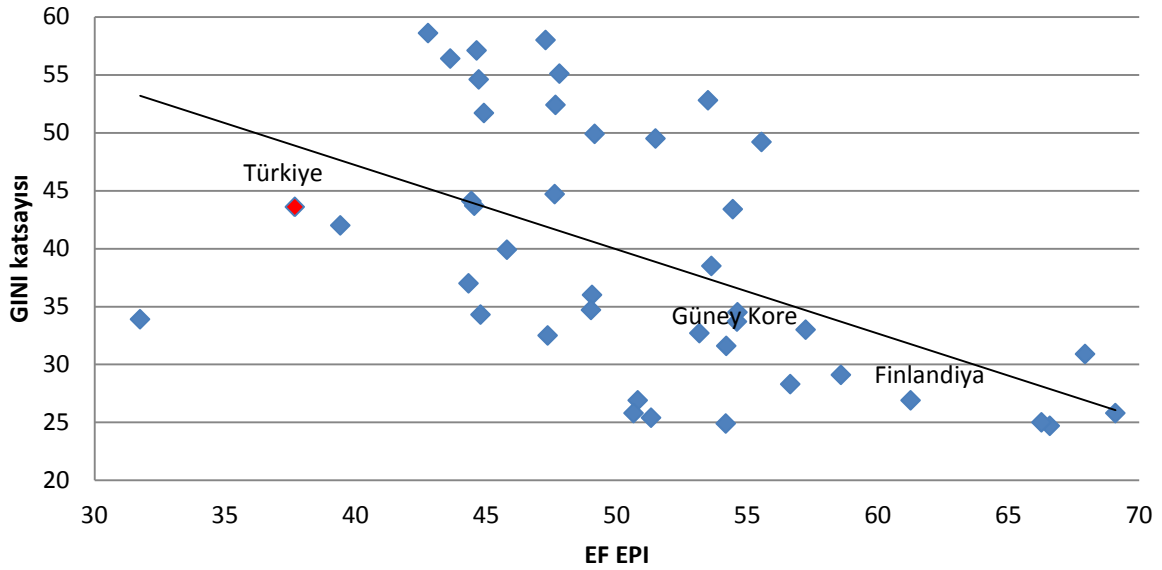
Kaynak: EF, UN comtrade

Gelir dağılımı

Gelir dağılımı adaletsizliği İngilizce yeterliliğini olumsuz etkilemektedir. Bunun bir sebebi gelir dağılımının adaletsiz olduğu ülkelerde eğitim gibi alanlarda sunulan fırsatların da adil bir biçimde dağıtılamamasıdır. Bu ülkelerde İngilizce öğretme görevi özel okullara devredilmiştir. Öte yandan, devlet okullarındaki İngilizce eğitimi oldukça zayıftır.

Türkiye'de gelir eşitsizliği oldukça yüksekse de, GINI endeksine göre yapılan kıyaslamalar bu durumun İngilizce yeterliliğini engellemediğini göstermektedir. Gelir adaleti bakımından Türkiye'den daha kötü durumda olmasına rağmen İYE puanı daha yüksek olan ülkeler bulunmaktadır.

Şekil 7: EF İYE: 2011 ve mevcut en yeni verilerle GINI katsayısı (1=gelir dağılımı tamamıyla bozuk)

Kaynak: EF, Dünya Bankası

Linguistik faktörler

Bir ülkenin anadilinin İngilizce ile olan benzerliği ülkenin İngilizce yeterlilik düzeyini etkileyebilir. İYE sıralamasının en üstünde yer alan dört ülkenin de anadili Cermen dilidir.

Öte yandan, linguistik faktörlerin doğru biçimde ölçülmesi oldukça zordur. Linguistik yakınlık ve kelime dizilimi en güvenilir ölçüm yöntemleridir²³.

Linguistik yakınlık endeksi belirli dillere bağlı oldukları dil ailesine göre farklı değerler atanarak oluşturulmuştur. İngilizce batı Cermen dili olduğu için aynı aileden gelen dillere endekste en yüksek puan verilmiş (örn. Almanya) ve bu aileden olmayan diller (örn. Türkçe) en düşük puanları almıştır.

Batı Cermen	9
Kuzey Cermen	8
İtalik	7
Eski Yunan	6
Slav, Hint-İran, Baltık	5
Hint-Avrupa dilleri dışındaki diller	0

²³ Linguistik endeskler Myung-Hee Kim ve Hyun-Hoon Lee tarafından yapılan çalışmadan alınmıştır.
<http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00036840701857960>

Linguistik yakınlık endeksi İYE ile karşılaştırıldığında dil kökeninin İngilizce yeterliliğinde büyük bir etken gibi gözükmemektedir. Mesela Finlandiyalılar İngilizceye uzak bir dil konuşmalarına rağmen İngilizce yeterlilikleri oldukça yüksektir. Ayrıca İngilizceye yakın olan İspanyolca konuşan ülkelerin birçoğu İYE performansı kötüdür. Ancak Linguistik faktörlerin İngilizce yeterliliğine olan etkisini tamamen göz ardı etmemek gerekir.²⁴

Özellikle cümle kuruluşunda kelime sıralamaları arasındaki farkın öğrenme kolaylığını etkilediği öne sürülmüştür. İYE'de Türkiye ve Kazakistan gibi en düşük performansı gösteren ülkelerin kelime sıralaması (özne + nesne + yüklem) İngilizceden farklıdır (Özne + yüklem + nesne).

İngilizce yeterliliğini etkileyen bir diğer dil faktörü ise kelime dizilimidir. Bu konuda yapılan bir çalışmaya göre en kötü performansa sahip ülkeler olan Türkiye ve Kazakistan'ın İngilizce ile aynı kelime dizilimine sahip değildir. Buna karşılık Güney Kore ve Japonya gibi kelime dizilimi farklı olan bazı ülkelerin İngilizce performansları gayet iyi düzeydedir. Yani kelime diziliminin önemli olduğu söylenebilir, ancak bu önem fazla büyütüldüğünde üstesinden gelinemez bir engel olarak görünme riskini taşımaktadır.²⁵

Hesaba katılabilecek bir başka etken de dil çeşitliliği dağılımıdır. Dil çeşitliliği dağılımı endeksi²⁶ belli bir nüfustan rastgele seçilen iki kişinin farklı dil gruplarına ait olabilme olasılığını yansıtır.

Dil çeşitliliği dağılımı ülkelerin İngilizce seviyelerini farklı biçimlerde etkilemektedir. Bunun nedeni, etnik farklılıkların bazı ülkelerde siyasi kararsızlıklara neden olmasıdır. Böyle yerlerde İngilizce öğreniminin daha güç hale gelir. Bununla beraber dil çeşitliliğinin İngilizce yeterliliği açısından olumlu etkileri de olabilir (Hindistan örneğindeki gibi).

Dil çeşitliliği dağılımı ile İngilizce yeterliliği arasındaki korelasyon aynı diğer linguistik etkenler gibi çok önemli bir etkiye sahip değildir. Dil çeşitliliği fazla olan bazı ülkelerde İngilizce seviyesi çok düşük; bazılarında ise bu seviye gayet iyi düzeydedir (Hollanda, Belçika ve Malezya gibi). Bu sebeplerden dolayı, dil çeşitliliği İngilizce yeterliliğini ölçmek için önemli bir kıstas olarak sayılmamalıdır.

İngilizce yeterliliği ile ilgili diğer faktörler

Daha önce de belirtildiği gibi İngilizce yeterliliğini etkileyen faktörler kolayca ölçülemezler. Kültür ve tarih gibi kolayca ölçülemeyen faktörler İngilizce öğrenmede önemli etkenlerdir. Malezya bu duruma gösterilebilecek iyi bir örnektir. Malezya'nın eski bir İngiliz kolonisi olması bugün İngilizce seviyesinin nispeten yüksek olmasının bir nedeni olabilir.

²⁴ Tablo 5

²⁵ Tablo 5

²⁶ <http://www.springerlink.com/content/n705384x46004871/fulltext.pdf>

Bölgesel dillerin etkisi altında olan ülkeler İngilizceye daha az gerek duyabilir, dolayısıyla yeterlilik seviyeleri daha düşük olabilir. Yeterlilikleri düşük seviyelerde olan Latin Amerika ülkeleri bu duruma örnek gösterilebilir. Bu ülkelerin aralarında İspanyolca konuşmaları (Brezilya istisnadır) İngilizceyi geri planda bırakmış olabilir. Aynı şekilde Kazakistan gibi eski Sovyet ülkeleri de Rusça üzerinden iletişim sağladıkları için İngilizceye gerek duymamışlardır.

Ayrıca EF'nin raporuna göre "İngilizcenin birinci yabancı dil olarak bütün öğrencilere zorunlu olarak öğretilmesi ile yüksek İngilizce seviyesi arasında güçlü bir ilişki vardır. İngilizce, sadece İsveç, Danimarka, Hollanda, Norveç ve Almanya'da 1982 ile 2000 yılları arasında bütün öğrenciler için birinci yabancı dil olarak zorunlu okutulmuştur."

Akılda bulundurulması gereken başka kültürel faktörler de vardır. İskandinav ülkelerinde insanların İngilizceye olan aşinalıklarını artırmak için Amerikan televizyon programları dublajsız yayınlanmaktadır. İskandinav ülkeleri bu yönüyle Türkiye ve Fransa gibi televizyon programlarında dublajın çokça kullanıldığı ülkelerden ayrılmaktadır.

İngilizce Yeterlilik İndeksi, Ülke Sıralaması

Tablo 2

Ülkeler	EF İYE: 2011
1. Norveç	69,09
2. Hollanda	67,93
3. Danimarka	66,58
4. İsveç	66,26
5. Finlandiya	61,25
6. Avusturya	58,58
7. Belçika	57,23
8. Almanya	56,64
9. Malezya	55,54
10. Polonya	54,62
11. İsviçre	54,6
12. Hong Kong	54,44
13. Güney Kore	54,19
14. Japonya	54,17
15. Portekiz	53,62
16. Arjantin	53,49
17. Fransa	53,16
18. Meksika	51,48
19. Çek Cumhuriyeti	51,31
20. Macaristan	50,8
21. Slovakya	50,64
22. Kosta Rika	49,15

23. İtalya	49,05
24. İspanya	49,01
25. Tayvan	48,93
26. Suudi Arabistan	48,05
27. Guatemala	47,8
28. El Salvador	47,65
29. Çin	47,62
30. Hindistan	47,35
31. Brezilya	47,27
32. Rusya	45,79
33. Dominik Cumhuriyeti	44,91
34. Endonezya	44,78
35. Peru	44,71
36. Şili	44,63
37. Ekvador	44,54
38. Venezuela	44,43
39. Vietnam	44,32
40. Panama	43,62
41. Kolombiya	42,77
42. Tayland	39,41
43. Türkiye	37,66
44. Kazakistan	31,74